

Ekmek ve Hak Dilekçesi

TÜRKİYE SOSYAL TAHHAT ARASTIRMA VAKFI

Yayınlayan/Herausgeber

FİDEF

FEDERAL ALMANYA TÜRKİYE İŞÇİ DERNEKLERİ FEDERASYONU
Bundesvorstand
Lichtstrasse 31, 4000 Düsseldorf 1 - Bundesrepublik Deutschland

infomedia

satz & verlag GmbH

Moltkestr. 45, 4100 Duisburg 1

Tel.: (0203) 34 03 96

TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

FİDEF, Türkiye'de aydın hareketinin en önemli belgelerinden bir yenisini, "Ekmek ve Hak Dilekçesi"ni Avrupa'da yaygınlaştırma amacıyla, okuyucularına sunmanın hazzını taşımaktadır. Onu, değerli bilim adamımız Prof. Server TANİLLİ'nin tanıtma yazısıyla sunmak, bizim için ayrıca sevindiricidir. Dilekçe'yi imzalama kampanyasını yurtdışında üstlenmiş olan "Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi"ni desteklemeyi ise, FİDEF, kendisi için zevkli bir görev saymanın yanısıra, demokrasi ve insan hakları için verilen mücadelenin de bir parçası olarak kabul etmektedir.

FİDEF Genel Yönetim Kurulu
Ekim 1986

BİRKAÇ SÖZ...

Hatırlayacaksınız, Türkiye'de 1256 aydın, 1984 yılının bir gününde, yetkili makamlara bir dilekçe vermişlerdi; onda, ülkemizdeki anti-demokratik gelişme ve uygulamaları sergileyip, çağdaş demokrasinin özünü oluşturan kurum ve ilkeleri savunuyorlardı. "Aydınlar Dilekçesi" adı verilen bu metnin, özgürlük düşmanı rejimce, o sıralarda nasıl tepkiyle karşılandığını da hatırlayacaksınız; bu dilekçeyi hazırlayanların bir bölümü hakkında dava açılmış ve dünya kamuoyunun ayağa kalkmasıyla, dava da aklanma ile sonuçlanmıştı.

Bugün, Türkiye aydınlarından yeni bir ses geliyor: elinizdeki "Ekmek ve Hak Dilekçesi", Türkiye'deki ekonomik durumu ve bu durumun toplumsal yaşamın her alanına nasıl yansıdığını anlatıyor. Ortaya koyduğu gerçek şu: ülkemizde, -eşi az bulunur- bir soygun düzeni vardır ve toplumu, her yanıyla kemirip durmaktadır. Değiştirilmez bir düzen midir bu? Hayır! Değişecekse, kim yapacaktır bunu? Dilekçe, sözlerini bitirirken, onu da açıklıyor: "Toplumun ve ülkenin yararına olmayan bu ekonomik düzen elbette değişecektir. Ve elbette halkımız, kendisinin ve ülkesinin geleceğinde söz ve karar hakkını elde edecektir. Ekonomik-demokratik hak ve özgürlüklerinin önündeki engelleri, kendi bilinciyle ve kendi gücüyle aşacaktır. Bunun ilk koşulunun da, hak ve özgürlükleri sürekli geliştiren gerçek bir demokrasiyi kurmak olduğunu bilmektedir. Tüm dünyada, insanların onurlu tarihini halklar yaratmıştır. Ülkemizde de, halkımızın kendisi yaratacaktır. Bundan kimsenin kuşkusu olmalıdır".

Sevgili okuyucu, işte o halktan bir kişi de sensin. Bu yurtsever, bu insan ve özgürlük aşığı sese, bu çağdaş çağrıya nasıl yanıt vereceksin? İçeriğine inanıyorsan, onu, senin gibi duyarlı yüzlerce insana ulaştırmak ta senin görevin. Unutma, o yüzler, giderek binler ve milyonlar olacaktır; derelerden çayın, çaylardan ırmağın oluşması gibi.

Evet, sıra sende şimdi; seslen ve elini uzat!

Prof. Server TANİLLİ

Ekmek ve Hak Dilekçesi

ÜLKEMİZ CUMHURİYET TARİHİNDE GÖRÜLMEMİŞ BOYUTLARA VARAN EKONOMİK BUNALIM İÇİNDEDİR. Özellikle 1980'den bu yana giderek artan bunalım, yaşamın tüm alanlarına yayılmıştır. Geniş halk yığınları, tüm çabalarını, günlük geçim sorunlarını çözmeye harcamakta, ekonomik bunalımın ağırlığı, yığınların yalnızca yoksullaşmasına değil, tüm toplumsal ahlak değerlerinin çürümesine de neden olmaktadır. Rüşvet yaygınlaşmakta; tuş, intihar, cinnet, cinayet olayları hızla artmaktadır. Ahlak değerlerinin çürümesi toplumu öylesine sarsmıştır ki, yalnızca yoksul halkımızı değil, zengin ve varlıklı çocukları da, bu çürümenin kısıcından kendilerini kurtaramamaktadır.

Halk yoksulluk ve umarsızlık içerisinde kıvrılırken, holding sahipleri, dünyanın en zenginleri sıralamasında ilk sıralarda yer al-

maktadır. Türkiye'de 94 şirketli bir holdingin yıllık cirosu, Türkiye Cumhuriyeti bütçesinin beşte birini aşmıştır. Yani Türkiye'nin beş zengininin para gücü, devletin para gücünün üstündedir. Bu zenginler arasında, servetini, üç yılda 56 kat artıranlar vardır.

Bu açık soygun ve sömürüyü sürdürmek ve kurumsallaştırmak için, anti-demokratik yasalar ve yasadışı baskılar uygulanmaktadır. Çağdaş insanın vazgeçilmez temel hak ve özgürlükleri yok edilerek, kitleler, kişisel ve örgütsel olarak EKMEK VE HAK arama araç ve olanaklarından yoksun bırakılmaktadır.

Ekmek ve Hak Dilekçesi, halkımızın sesidir ve halkın halka seslenişidir. Ekmek ve Hak Dilekçesi ni kamuoyuna açıklamayı, halkımızın sesini halkımıza ulaştırmayı, halkımızın katılımıyla ortak gücümüzü pekiştirmeyi kaçınılmaz bir yurttaşlık görevi sayıyoruz.

4

24 OCAK KARARLARI, EKONOMİK BUNALIMI AŞMAK GEREKÇESİYLE, EMEKÇİ SINIF VE KATMANLARIN ÜCRET VE GELİRİNİ AZAMI ÖLÇÜDE AŞAĞIYA ÇEKMEYİ SİYASAL İKTİDARA DAYATAN, BİR İMF MODELİDİR.

...Sendikal özgürlükler, bu arada grev ve toplu sözleşme hakları kaldırılmadan, memurların örgütlenme hakkı kısıtlanmadan, köylülüğün ekonomik savaşım araçları demokratik kooperatiflerin etkinliği kırılmadan, "genel oy" hakkı askıya alınmadan, 24 Ocak Kararlarını uygulama olanağı bulunamazdı. Bu politikanın sonucu olarak, Türkiye gelirininde, tarımın payı, 1979'da yüzde 24,33 iken, 1985'te yüzde 20,11'e, ücret ve maaşların payı yüzde 32,79 iken yüzde 19,50'ye düşmüş; buna karşılık, kar, faiz ve rantların payı, aynı yıllarda, yüzde 42,88'den yüzde 58,40'a yükselmiştir.

İşçi, köylü, memur, öğretmen, esnaf, zanaatçı, emekli ve öteki çalışanların gelirlerindeki azalma, emekçi yığınların sürekli yoksullaşmasına yol açarken, onlardan sızdırılan değer, ulusal ölçekte, toplumsal gönenci sağlayacak yatırımlardan çok, küçük bir azınlığın artan kâr, faiz ve rantlarına aktarılmaktadır.

Emeğiyle geçimini sağlayanların aleyhine olan böyle bir ekonomi politikasına süreklilik kazandırmak, kuşku yok ki, 12 Eylül ile başlatılan demokratik hak ve özgürlüklerin kısılmasını süregelenleştir-

cek siyasal baskının kurumsallaşmasıyla olanaklıdır. Bugün, sendikal özgürlükler, grev ve toplu sözleşme hakları yeteri ölçüde sağlanmıyorsa; ilerici, demokrat ve yurtseverlerin meslek, kitle ve siyasal örgütlenmesi sıkı bir denetim ve baskı altında bulunduruluyorsa; toplumsal barışı sağlayacak olan genel af çıkarılmıyorsa; işkencecilerin cezalandırılması, idam cezalarının kaldırılması gündeme getirilmek istenmiyorsa; yurtdışında kalmak zorunda bırakılan ve yurttan çıkarılan nice değerli insanımızın yurda dönmelerine olanak sağlanmak istenmiyorsa; 1402 ile görevlerinden alınmış öğretim üyeleri, bilim adamları, doktorlar, öğretmenler ve memurların göreve başlatılması engelleniyorsa; gelecekteki yaşam biçimlerinin ağır bastığı Güneydoğu Anadolu'da insan onurunu ve aile kavramını derinden yaralayan ve "cinsel kontrol" adıyla uzanan uygulamalar devletin "araştırma" yöntemleri olarak benimseniyorsa, tüm bunların nedeni, çalışan halkın ücret ve gelirlerini baskı altında tutma, dolayısıyla çalışanların ekonomik haklarını sağlamanın koşulu olan demokratik ortamın gelişmesini geciktirme ve önleme amacını taşımasıdır.

Ulusun bunalıma düştüğü dar

5

günlerde, halkımız, maddi ve manevi her türlü özveride bulunmaya, her zaman hazır olmuştur. Ne var ki, ekonomik bunalımın, yalnızca halkın omuzlarına yüklenmesi, buna karşılık, çalışanların emeğinden koparılan gelirin, sermaye, servet

ve mülk sahiplerinin kazançlarına aktarılması, hele bu gelirin "işbilir" işbitiricilerin kısa zamanda büyük servetler yığmasının kaynağını oluşturması, toplumsal gelişme ve sosyal adalet ilkeleriyle bağdaşmayan bir tutumdur.

ULUSAL EKONOMİ KAVRAMI, MODASI GEÇMİŞ BİR MODELİMİŞ GİBİ, EKONOMİ POLİTİĞİN HURDALIĞINA ATILMAK İSTENMEKTEDİR

Toplumun tüm maddi ve manevi üretim güçlerini harekete geçirmeyi, üretimi artırmayı, ekonominin temeli almak yerine, paracı politikalar ekonomiyi esas almış, ülke, adeta, yalnızca para alınıp para satılan bir "borsa"ya dönüşmüştür. Oysa, esas olan üretimdir, üretimin artırılması ve adaletli bölüşümüdür.

"Ulusal Ekonomi" kavramı, adeta modası geçmiş bir modelmiş gibi, ekonomi politüğün hurdalığına atılmak istenmektedir. Bilginin, bilimin, teknikbilimin uluslararası nitelik kazandığı bir çağda, biçimsel bakımdan bazı değişmelere uğraması doğal olan "ulusal ekonomi" kavramı, özü ve içeriği bakımından tam anlamıyla yozlaştırılmış, ekonomiye ulusal özerklik kazandırmak yerine, gelişmiş kapitalist ülkelere bağımlı finans kuruluşlarının amaçları doğrultusunda, ülke, bir çeşit hammadde ve yarı-hammadde üretim alanı ve tüketim malları pazarına dönüştürülmüştür.

Bir ülke, tüketim malları üretiminden ayrı olarak, toplumsal üre-

timin belirleyici kesimini oluşturan üretim araçları üretimine yönelmeden özerk bir ekonomiye, kendine yeterli bir ekonomik düzeye kavuşamaz; ekonomik bağımlılıktan, borçlarını artırmaktan kurtulamaz. Onun içindir ki, Kemalizmin ekonomik bağımsızlık ilkelerinden sapıldığı ve ülke, emperyalist sisteme altbasamaklardan bağlanarak onun bir pazarına dönüştürülmeye başlandığı yıllardan bugüne, yurdumuz, sürekli kan kaybediyor. Toplumsal olarak yaratılan maddi değerlerin önemli bir bölümü, yabancı kuruluşların kâr ve faizleri olarak, sürekli dışarıya akıyor. Bilimde, teknikte, uygulamada üretim bilgi ve becerisi kazanmış gelişkin beyinler, ya dışarıdan emilerek ya da içerde yabancı sermayenin hizmetine çekilerek, ülke, manevi yönden de yoksullaştırılıyor.

Gerek nüfus artışından, gerek sistemin özelliğinden ve gerek dış sömürü sonucu üretimin yetersiz gelişmesinden kaynaklanan işsiz nüfus, hızla artıyor ve bugün faal nüfusun % 17'sini oluşturuyor. Kü-

çük bir iş bulabilmek için herhangi bir sosyal güvence aramadan en düşük ücrete razı olmaya hazır işsiz yığınlar, çalışanlar üzerindeki olumsuz baskısını giderek artırıyor.

Bugün ülkenin en önemli gelir kaynağını işçi dövizlerinin oluşturması, sistemin ve izlenen ekonomik politikanın utanç verici tablosunu oluşturuyor. Toprağından, yurdundan, yuvasından koparılan nice genç insanımız, geçimini sağlamak, üçbeş kuruş biriktirebilmek için, markın hanedanlığından rıya-

KAMU İKTİSADİ KURULUŞLARI, HALKIN ZARARINA YERLİ VE YABANCI TEKELLERE PAZARLIK KONUSU YAPILMAKTADIR.

Kamu İktisadi Kuruluşları, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın yıkıntıları arasında, ulusal ekonomik bağımsızlığımızı ve devletin, dışa karşı ekonomik yönde güçlenmesini sağlayan kuruluşlar olarak doğmuştur. Bunun içindir ki, Kamu İktisadi Kuruluşlarına karşı, yabancı ve giderek yerli tekeller, düşmanca bir tutum takınmışlar ve her fırsatta, bu kuruluşların varlığını, pazarlık konusu yapmışlardır. Bugüne değin, halkın gerekli giderlerini ulusal pazardan kolaylıkla sağlayabilmesi ve geçim yükünü hafifletmesi amacıyla daha etkili olarak çalıştırılabilecek Kamu İktisadi Kuruluşları, halkın ekonomik yükünü hafifletici araçlar olmaktan çıkarılıp, yerli ve yabancı özel sermaye-

lin sultanlığına, riyalin sultanlığından doların karaborsasına sürükleniyor.

Kaldırımları dolduran küçük seyyar satıcılar, bulvarlara sarkmış karaborsacılar, uyuşturucu pazarlayıcıları, kısaca sefaletle sürüklenmiş yığınlar, büyük enerjilerini küçük işlere ve kimi zaman toplumsal anlamda olumsuz yönlere harcayarak, günlük geçimlerini en zor koşullarda sağlamaya çalışıyor. Devasa değerler üretecek koca bir kitle, üretmeden tüketiyor; toplumsal gövde milyonlarca el tarafından kemiriliyor.

nin sömürü mekanizmasının araçları haline getirilmek isteniyor. Bu nedenle de, Kamu İktisadi Kuruluşlarının, yerli ve yabancı tekellere kiralanmasının ya da devredilmesinin yasal yolu açılıyor.

Ulusal bağımsızlık döneminin son ekonomik "kale"leri olan Kamu İktisadi Kuruluşları yerli ve yabancı tekellerin eline geçtiği zaman, yoksul halk, gerekli geçim nesnelerini daha pahalıya almak, bir de bu yönden daha fazla sömürülmek durumuyla karşı karşıya kalacak, bunun yanı sıra, burada çalışan binlerce işçi özel sermaye sahiplerinin elinde, işsizliğe ve baskıya maruz bırakılacaklardır. Tütün ve çay işletmelerinde, devlet tekeli kaldırılarak, geniş bir pazar, özel

sermayenin eline geçecek, buna karşılık, burada çalışanların önem-

li bir bölümü, işsizler ordusunun saflarına sürülecektir.

KIRSAL KESİM EMEKÇİLERİ HIZLA YOKSULLAŞMAKTA, AÇLIKLA SAVAŞMAKTADIR

Türkiye gelirinde tarımın payının 1979'da % 24,33 iken, 1985'te % 20,11'e düşmüş olmasının nedenini, ürünlerin fiyatının, sınavi ürünlere göre, sürekli düşürülmüş olmasında aramak gerekir. Köylü, 1979'da 100 litre motorini, 179 kg buğdayla alırken, 1985'te aynı miktarda motorini 292 kg buğdayla alabiliyordu. 1979'da gene 100 litre motorini, 632 kg pancar karşılığında alırken, 1985'te, ancak 1421 kg pancar karşılığında alabiliyordu. Aynı yıllar içerisinde banka kredi faizleri, % 18'den % 35'e çıkarılmış; makine, gübre, motorin, ilaç, tohum fiyatları, yabancı para kurullarının dayattığı doğrultuda devlet desteğinden yoksun bırakılarak, hızla artırılmış, tarımsal ürünlerin gerçek fiyatları, devletin denetiminde, giderek düşürülmüştür. Dolayısıyla, tarımsal alanda köylülüğün yarattığı kaynaklar, sermayenin artan kârlarına aktarılmış, küçük bir azınlığın hızlı zenginleşmesi amacıyla, köylülük de hızla yoksullaşmaya sürüklenmiştir.

Kırsal alanın nüfusu, 1980'de, toplam nüfusun % 62'sini oluştururken, 1985'te bu oran % 45'e düşmüştür. Bu, özünde, yeni istihdam alanları yaratmaktan yoksun sınavi merkezlere emilen bir nüfus değişiminin değil, yoksullaşmış ve umarsız kalmış köylülerin, kırsal alandan kentlere itilmiş olmasının sonucudur.

Cumhuriyet döneminde, köklü bir toprak reformunun yapılamamış olması, kırsal alanın demokratikleşmesini sürekli geciktirmiş, toprak dağılımındaki eşitsizlik kadar, geri ve geleneksel ilişkiler, gerici ideolojilerin barınma ve yeneden gelişme alanları olarak kalmıştır. Kemalizmin laik eğitim ilkelelerinden uzaklaşmaya başladığı yıllardan bugüne, köylülük, kimi bölgelerde bir yandan toprak ağalarının sömürü ve baskısı altında, bir yandan tarikat şeyhlerinin etkisi altında ezilmiştir. Buna karşılık yoksul ve küçük köylülerin demokratik ve ekonomik savaşım örgütü olan demokratik halk kooperatifleri çalışamaz duruma getirilmiştir.

DIŞA BAĞIMLI EKONOMİK POLİTİKALAR, BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜRETİMİNİ DURDURMUŞTUR.

İlk dış borçlanmalar dönemine geçildiği, yabancı sermaye yatırım-

larının yolu yasal olarak açılmaya başlandığı dönem, aynı zamanda,

köylülüğün bağrından gelerek, köye, çağdaş yaşamın gerektirdiği tekniği ve düşünceyi götüreceği olan ve bireyin zihinsel-bedensel-üretimsel yönden dengeli gelişmesini ilk deneyen eğitim kurumları Köy Enstitülerinin, ağır bir saldırıya uğradığı dönem oldu. Bununla yetinilmedi. Laik ve bilimsel eğitim kurumları, gericiğin içten içe beslendiği kurumlarla kuşatılmaya başlandı; giderek, ilköğretimden üniversiteye dek, düşünen, araştıran, kişiliğini özgürce geliştiren insan yerine, çağdışı inançlarla boğulmuş, dogmatik insan yetiştirmeye ağırlık verildi. İçeriği boşaltılmış bir "Atatürkçülük", her türlü gericiği gizleyen bir maske oldu, olmaya devam ediyor. Bugün de, üniversiteler, özgürce bilim üreten, teknikbilim üreten, deney üreten kurumlar olmaktan çıkarılıyor, çağdaş ekonomi biliminin, felsefenin, sanatın, yazının dışlandırdığı, bilim ve teknikbilimin yalnızca ithal edildiği kurumlara dönüştürülüyor. YÖK, bilimsel düşünce arayışını olduğu kadar, kişiliğin serbestçe gelişmesinin dışı vuran gündelik yaşam biçimlerini, "kışla disiplini" anlayışıyla baskı altına alıyor; dışı

bağımlı ekonominin gereksindiği teknolojik pazarın genişlemesine olanak sağlayacak ucuz ve uysal kafalar yetiştirmeyi amaçlıyor.

Kaynağını halkın ilk toplumsal biçimlenmelerinden alan, ulusal kültüre evrimleşen ve kollarını evrensel açan kültürümüzün canlı, dinamik ve devingen özünü, TRT, "cam"ını kapıyor; camını, ölmüş ortaçağ kültürü ile çürümüş kozmopolit kültürün yozlaşmış örnekleriyle boyuyor. Tommiks ve Mızraklı İlmihal, kozmopolit kültür ile ortaçağ kültürü, taze beyinleri, kendine, halkına, çağına yabancılaştırıyor.

Çağdaş dünyaya ve çağdaş düşüncelere pencere açan binlerce kitap, yasal kısıtlılığı bulunmayan, yargının akladığı, aklanmış onadığı binlerce kitap toplatıldı ve bu kez, alanlarda değil, sessizce yakıldı, imha edildi. Düşünce özgürlüğü üzerindeki baskılar, onu bütünleyen basın üzerindeki baskılarla sürüyor. Basının tekelleşmesi, bir yandan, basının "basın olarak" görevini, lotaryaya dönüştürürken, öte yandan, toplu işten çıkarmalar hızlanıyor ve yaygınlaşıyor.

İŞÇİLERİN ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK KISITLAMALARIN YANI SIRA BAŞTA KIDEM TAZMİNATI VE ASGARİ ÜCRET OLMAK ÜZERE TEMEL KAZANIMLARA YÖNELİK SALDIRILARIN ARDI ARKASI KESİLMEMEKTEDİR

Sendikalar ve sendikalı işçiler üzerinde yoğun ve çoğu kez de ya-

sadışı baskı uygulanmakta, yargı kararı bile olmadan sendikalar ka-

patılmakta, malları elinden alınmakta, doğal hakları olan etkinliklerinden alıkonulmakta, sınıf ve kitle sendikacılığını savunanlar yargılanmaktadır. Sendika çalışmaları, sendika kurma, yönetici olma ve özgür irade ile sendika seçme konularında üyesi olduğumuzu iddia ettikleri hiç bir Batı ülkesinde görülmemiş sınırlamalar uygulanmaktadır. Grev yasaklarını ve sınırlandırmalarını alabildiğine yaygınlaştıran iktidar, toplu pazarlık düzenine işveren lehine karışmak-

TOPRAKLAR YABANCILARA SATILMAKTA, SERBEST BÖLGELERLE YURT TOPRAKLARI BÖLÜNMEKTEDİR.

Türkiye'de bir yandan ülkenin bölünmezliği edebiyatı yapılırken, öte yandan da topraklarımız yabancılar tarafından satın alınarak ve Serbest Bölgeler kurularak ülke toprakları fiilen bölünmektedir. Serbest Bölgelerde birtakım TC yasaları geçerli olmayacak, yerli ve yabancı sermayedarların çıkarları doğrultusunda yeni düzenlemeler yürürlüğe konulacaktır. Serbest Bölgelerin alt yapıları halkın ödediği vergilerle ya-

DIŞ BORÇLAR SON ALTI YILDA BİR KAT ARTMIŞ, 13 MİLYAR DOLARDAN 26 MİLYAR DOLARA ÇIKMIŞTIR.

Ülkemiz, tarihinde görülmemiş ölçüde dış borçlar altına sokulmuştur. Döviz bunalımı kalmadı diye iktidarcı övülen bu dönemde son altı yılda dış borçlar bir kat daha artarak 13 milyar dolardan 26 milyar dolara, faizleriyle birlikte 30

tadır. Günümüzde sendikalaşması gereken her dört kişiden ancak biri sendikalıdır. Buna karşılık sendika görüntüsü altında bir yabancı ülke kuruluşu en geniş serbestlik içinde etkinliklerini sürdürmektedir. Memurların sendikalaşması yasaklanmıştır. İşçilerin örgütlenme özgürlüğüne yönelik kısıtlamaların yanı sıra, başta kıdem tazminatı ve asgari ücret olmak üzere, temel kazanımlara yönelik saldırıların ardı arkası kesilmemektedir.

pılacak ve buralardaki işadamlarının kullanımına verilecektir. Emekçiler buralarda demokratik hak ve özgürlüklerini korumanın aracı olan grev yapma hakkından yoksun bırakılacaktır. Yabancı sermaye ile onların işbirlikçisi yerli tekeliler daha çok sömürüp kazansınlar diye yoğun bir soygun düzeni kurulacak, her türlü yasadışı işler ve kaçakçılık kol gezecektir.

milyar doların üstüne çıkmıştır. Bugün Türkiye'nin dış borcu bir yıldaki dışsatımdan elde ettiği paranın üçbucuk katıdır. Türkiye, her yıl satın aldığı mal ve hizmetlerin bir milyar dolarlık bölümünü borçlanarak satın alabilmektedir. Bun-

dan da önemlisi, yurdumuz, borçlarını yeniden borçlanarak ödeyebilmektedir. Her yıl vadesi gelen borçların anapara ve faizleri yabancı ülkelerden yeniden borçlanarak ödenebilmektedir. Dış borçlarla ilgili yalnızca faiz ödemeleri

tutarı yabancı ülkelerde çalışan işçilerimizin yurda gönderdiği dövizle eşittir. Türkiye, her yıl daha çok borç ödediği halde, her yıl borcu daha da artan bir kısır döngü içerisine girmiştir.

ASKERİ VE SİLAH HARCAMALARI, BESLENME, EĞİTİM VE SAĞLIK HARCAMALARININ ÇOK ÜSTÜNDE OLUP, ULUSLARARASI SIRALAMADA BAŞLARDA YER ALMAKTADIR.

Yurdumuz beslenme, barınma, eğitim, sağlık gibi temel gereksinmelerin bölüşümünde uluslararası sıralamada sonlarda yer alırken, silah altında tutulan asker sayısı bakımından dünya beşincisidir. Türkiye'deki askeri harcamalar, eğitim ve sağlık harcamalarının çok üstündedir. Bir asker için bütçeden ayrılan para, yaklaşık 300 sivil yapılan harcamaya denk düşmektedir. Bir jet uçağının satın alındığı parayla 50 bin traktör ya da 100 yataklı 75 hastane kurulabilmektedir. Oysa Türkiye'nin jeopolitik konumu, asker sayımızı ve silahlanmamızı artırmayı değil, tam tersine Atatürk zamanında olduğu gibi asker sayısını ve silahlanmayı sınırlandırmamızı gerektirmektedir. Yoksul ülkemiz, silahlanma ve askeri harcamalarda, dünya ortala-

masını, hatta NATO ülkeleri ortalamasını bile geçmiştir. Askeri harcamalar 1983 yılında 2,8 milyar dolar, yani 2 trilyon TL olmuştur. Kısacası bu dönemde askeri harcamalar yaklaşık dört kat artmıştır. Uluslararası tekelleri sermaye, yaşayabilmek için zorunlu olarak silah satışını giderek artırmak amacıyla yurdumuzu ve kimi komşularımızı silahlanma yarışı içine itmiştir. Buna karşılık önlem olarak yurt içinde özel girişim eliyle silah fabrikaları kurdurulması; ulusal değil, tersine ulusallığa aykırı bir girişimdir. Çünkü, silah fabrikaları kuracak olan büyük sermaye, niteliği ve doğası gereği, dışa bağımlıdır. Bu, Türkiye'nin askeri ve siyasi kararlarında yerli ve yabancı büyük sermayeyi söz sahibi kılacak demektir.

SAĞLIKLI YAŞAM HAKKIMIZ, DOĞUŞTAN KAZANILMIŞ VE VAZGEÇİLMEZ BİR HAKTIR.

Bütçesinde sağlık işlerine % 2,5 pay ayrılmış bir ülkede sağlıklı yaşam hedefine ulaşmak olanaksız-

dır. Her 10 çocuğumuzdan biri daha bir yaşına gelmeden ölüyor, sağlık muayeneleri hastanelerde bir-

iki dakika içine sıkıştırılıyor; hekimler yarım günde 80-100 hastaya bakmak zorunda bırakılıyor; temiz su, sağlıklı konut, yeterli besin gibi temel gereksinimlerimiz sağlanmıyor; aşı kampanyaları gösterişli gösterilere dönüştürülüyor; yoksul halk ilaç parası bulamıyor. Buna karşılık iktidar, halk sağlığını bile sermayenin yeni bir kazanç alanı haline getirmek için sağlık hizmetlerini daha çok özelleştirme tasarımları hazırlıyor. Sağlık işlerinin ülke düzeyine dağılımı her bakımdan

olağanüstü dengesizdir. Devlet, yurttaşlarına ruh ve vücut sağlığının sağlanması sorumluluğunu özel girişime devretmemelidir. YÖK uygulamasından sonra tıp fakültelerinde de öğretim ve öğrenimin niteliği hızla düşmektedir. Sağlık bakımından devletin temel görevi, hem hastaların tedavisini sağlamak, hem de koruyucu sağlık hizmetini yapmaktır. Bunun için de sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi göstermelik olmaktan çıkarılmalıdır.

SONUÇ

TOPLUMUN VE ÜLKENİN YARARINA OLMAYAN BU EKONOMİK DÜZEN ELBETTE DEĞİŞECEKTİR. VE ELBETTE, HALKIMIZ, KENDİSİNİN VE ÜLKESİNİN GELECEĞİNDE SÖZ VE KARAR HAKKINI ELDE EDECEKTİR. EKONOMİK-DEMOKRATİK HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLERİ, KENDİ BİLİNCİYLE VE KENDİ GÜCÜYLE AŞACAK-

TIR.BUNUN İLK KOŞULUNUN DA, HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ SÜREKLİ GELİŞTİREN GERÇEK BİR DEMOKRASİYİ KURMAK OLDUĞUNU BİLMEKTEDİR. TÜM DÜNYADA, İNSANLIĞIN ONURLU TARİHİNİ HALKLAR YARATMIŞTIR. ÜLKEMİZDE DE, HALKIMIZIN KENDİSİ YARATACTIR. BUNDAN KİMSENİN KUŞKUSU OLMAMALIDIR.

“Evet, sıra sende şimdi; seslen ve elini uzat!”

Prof. Server TANİLLİ